

Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ НА
ЗАСАДАХ КОМПЕТЕНТНІСНОГО
ПІДХОДУ**

Монографія

Умань - 2018

УДК 378:373–051]:005

П 84

Затверджено на засіданні вченої ради Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 10 від 24 квітня)

Рецензенти:

О. І. Безлюдний, доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

М. В. Гриньова, доктор педагогічних наук, професор Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, член-кореспондент НАПН України;

Н. В. Слюсаренко, доктор педагогічних наук, професор Херсонського державного університету.

Авторський колектив: В. В. Бойченко (розділ 1), О. В. Бялик (розділ 9), Н. В. Дудник, Н. В. Безлюдна (розділ 3), О. Л. Кірдан, М. В. Кудла (розділ 2), О. М. Коберник (передмова, розділ 7), С. М. Прищепа, М. І. Гагарін (розділ 4), Н. М. Стеценко (розділ 6), М. М. Ткачук (розділ 5), Л. В. Ткачук (розділ 8).

П 84 **Професійна** підготовка майбутніх менеджерів освіти на засадах компетентнісного підходу : колективна монографія / [В. В. Бойченко, О. В. Бялик, Н. В. Дудник та ін.]; [за ред. О. М. Коберника]. – Умань : Візаві, 2018. – 330 с.

У монографії, на основі узагальнення теорії і практики професійної підготовки майбутніх керівників закладами освіти, розкриваються сутність та шляхи удосконалення процесу формування у майбутніх менеджерів освіти провідних управлінських компетентностей.

Для викладачів, магістрантів та керівників закладами освіти.

УДК 378:373–051:005

©Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....6

**РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
МАЙБУТНЬОГО КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ
У ВИЩІЙ ШКОЛІ Error! Bookmark not defined.**

Генеза становлення проблеми формування загальнокультурної компетентності у психолого-педагогічних дослідженнях..... Error! Bookmark not defined.

Сутність поняття «загальнокультурна компетентність»Error! Bookmark not defined.

Діагностика сформованості загальнокультурної компетентності майбутніх керівників закладів освіти Error! Bookmark not defined.

Засоби формування загальнокультурної компетентності керівників закладів освіти..... Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІError! Bookm

Управлінська компетентність керівника закладу загальної середньої освіти: понятійно-категорійний аналіз..... Error! Bookmark not defined.

Шляхи удосконалення управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти як складника ефективного управлінняError! Bookmark not de

**РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЕТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИError! Bookmark not d**

Сутність поняття «професійно-етична компетентність менеджерів освіти»Error! Bookm

Інтерактивні методи навчання та імітаційне моделювання педагогічної діяльності як способи розвитку професійно-етичних умінь у майбутніх менеджерів освіти Error! Bookmark not defined.

**РОЗДІЛ 4. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИError! Bookmark not defined.**

Сутність поняття «комунікативна компетентність» у професійній діяльності фахівців..... Error! Bookmark not defined.

Комунікативні якості особистості управлінця закладу загальної середньої освіти..... Error! Bookmark not defined.

Зміст, форми та методи формування комунікативної компетентності керівників закладами освіти Error! Bookmark not defined.

**РОЗДІЛ 5. ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА
УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА..... Error! Bookmark not defined.**

Зміст поняття «інформаційна компетентність»..... Error! Bookmark not defined.

Структура інформаційної компетентності керівника закладу освітиError! Bookmark not

Управлінське рішення як вияв інформаційної компетентності керівника закладу освіти..... Error! Bookmark not defined.
Стан сформованості інформаційної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти Error! Bookmark not defined.
Інформаційне забезпечення управління закладом освітиError! Bookmark not defined.
Рекомендації керівникам навчальних закладів щодо сучасного інформаційного забезпечення управління освітнім процесом..... Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ 6. МЕТОДИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ Error! Bookmark not defined.

Сутність методичної компетентності менеджера освіти та етапи її формування..... Error! Bookmark not defined.

Формування методичної компетентності майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти у процесі їх професійно-педагогічної підготовки у закладі вищої освіти..... Error! Bookmark not defined.

Формування методичної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в процесі підвищення кваліфікації у закладах післядипломної підготовки..... Error! Bookmark not defined.

Формування методичної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в процесі їх самоосвіти Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ 7. ФОРМУВАННЯ КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ШКОЛИ Error! Bookmark not defined.

Контрольно-аналітична компетентність керівника школи як педагогічний феномен Error! Bookmark not defined.

Зміст контрольно-аналітичної діяльності керівників школиError! Bookmark not defined

Самоосвіта керівників школи – важлива форма набуття досвіду контрольно-аналітичної діяльності Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ 8. ДОСЛІДНИЦЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ... Error! Bookmark not defined.

Сутність і структура дослідницької компетентності менеджера освітиError! Bookmark not defined

Зміст, форми та методи дослідницької діяльності керівників закладів загальної середньої освіти..... Error! Bookmark not defined.

Стан сформованості дослідницької компетентності керівників закладів загальної середньої освіти Error! Bookmark not defined.

Шляхи формування дослідницької компетентності керівників освітніх закладів у процесі магістерської підготовки..... Error! Bookmark not defined.

РОЗДІЛ 9. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

ЗАСОБАМИ

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ

ТЕХНОЛОГІЙ.....Error!

or! Bookmark not defined.

Економічна компетентність як необхідна умова професійної діяльності директорів закладів загальної середньої освіти Error! Bookmark not defined.

Розвиток економічної компетентності директорів закладів загальної середньої освіти з використанням ІКТ у післядипломній педагогічній освітіError! Bookmark not de

ПЕРЕДМОВА

Приєднання України до Болонського процесу, інтеграція в європейські простори вищої освіти і досліджень, прийняття прогресивного Закону України «Про вищу освіту» покликані змінити національну вищу освіту і, зрозуміло, її ключові складники й чинники – освітні програми та відповідні кваліфікації (ступені). А через них і людину, яка передовсім має бути особистістю інноваційного типу.

Тому в багатьох європейських країнах у зміст вищої освіти внесено зміни, спрямовані на створення підґрунтя для того, щоб основні результати навчання базувались на досягненні майбутніми фахівцями необхідних компетентностей.

Компетентнісний підхід проголошено одним із напрямів стратегії розвитку вищої освіти і в Україні, він є одним із найбільш активних напрямів педагогічної теорії та практики.

У сучасній вітчизняній науці компетентнісний підхід, головним чином, використовують для пошуку зв'язку компетентності і змісту освіти. На думку багатьох учених, компетентнісний підхід є одним зі способів досягнення нової сучасної якісної освіти. Він визначає напрямки, пріоритети, змістовний ресурс розвитку і зміни освітнього процесу в цілому. У даному випадку можна говорити про нову одиницю виміру освіченості людини, тому що функціонування тріади «знання-уміння-навички» у сучасній дидактиці вже не досить для виміру якості освіти.

Згідно з означенням Міжнародного департаменту стандартів для навчання, досягнення та освіти (International Board of Training, Performans and Instruction (IBSTPI)), поняття компетентності визначається як спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття компетентності містить набір знань, навичок і ставлень, що дають змогу особистості ефективно діяти або виконувати чіткі функції, спрямовані на досягнення відповідних стандартів у професійній галузі або певній діяльності.

Компетентність – це, насамперед, загальна здатність і готовність фахівця до діяльності, заснованої на знаннях і досвіді, які набуті завдяки навчанням, орієнтованому на самостійну участь особистості в навчально-пізнавальному процесі і спрямовані на її успішну інтеграцію в соціум. Вона є інтегрованою характеристикою особистості і містить знання, вміння, цінності, ставлення, особистісні якості, досвід та поведінкові моделі особистості.

Професійна компетентність у цілому характеризується сукупністю інтегрованих знань, умінь і досвіду, а також особистісних якостей, що дозволяють людині ефективно проектувати й здійснювати професійну діяльність у взаємодії з навколишнім світом. Отже, поняття компетентність з професійної позиції розглядається як сукупність професійних, особистісних якостей і властивостей, що забезпечують ефективну реалізацію професійних завдань. Вона включає в себе сукупність знань, умінь, навичок, а також прийомів і способів їх реалізації в професійній діяльності, професійному спілкуванні, професійному розвитку (саморозвитку) особистості.

Професійну компетентність особистості необхідно розглядати як складне системне утворення, основними елементами якого є: підсистема професійних знань як логічна системна інформація про навколишній і внутрішній світ людини, зафіксована в її свідомості; підсистема професійних умінь як психічних утворень, що полягають у засвоєнні людиною способів і технік професійної діяльності; підсистема професійних навичок – дії, сформовані в процесі повторення певних операцій і доведені до автоматизму; підсистема професійних позицій як сукупності сформованих установок і орієнтацій, ставлення та оцінок внутрішнього і навколишнього досвіду, реальності і перспектив, а також домагань, які визначають характер професійної діяльності й поведінки фахівця; підсистема індивідуально-психологічних особливостей фахівця – поєднання різних структурно-функціональних компонентів психіки, які визначають індивідуальність, стиль професійної діяльності, поведінки й виявляються у професійних якостях особистості; підсистема акмеологічних інваріант – внутрішніх збудників, які обумовлюють потребу фахівця в постійному саморозвитку, творчості та самовдосконаленні.

Основними ідеями компетентнісного підходу українські науковці вважають:

- компетентність виступає як центральне поняття, оскільки воно, по-перше, поєднує в собі інтелектуальну і навичкову складову освіти; по-друге, ключова компетентність є інтегративною за природою, тому що вона вбирає в себе низку однорідних чи близьких умінь і знань, що відносяться до широких сфер культури й діяльності;

- поняття компетентності ширше ніж поняття знання чи уміння, воно включає їх у себе;

- поняття компетентності включає не тільки когнітивну й операційно-технологічну складові, а й мотиваційну, етичну, соціальну й поведінкову.

Необхідність упровадження компетентнісного підходу пояснюється тим, що традиційна підготовка фахівців, яка орієнтована на формування знань, умінь і навичок під час вивчення окремих навчальних предметів, все більше відстає від сучасних вимог. Соціально-економічна ситуація в сучасній Україні зумовила необхідність модернізації освіти, переосмислення теоретичних підходів і практики роботи закладів освіти. Стратегічні цілі освіти пов'язані з такими найважливішими проблемами українського суспільства, як: подолання соціально-економічної, екологічної та духовної кризи; забезпечення високої якості життя народу і національної безпеки; утвердження статусу України в світовій спільноті не лише як великої держави в сфері освіти, а й у сферах культури, науки, високих технологій і економіки; створення основи для стійкого соціально-економічного, екологічного та духовного розвитку.

Суперечності між якістю підготовки випускників, зокрема й майбутніх менеджерів освіти і запитами сучасної системи освіти стають все гострішими. При цьому значні претензії пред'являються саме до практичної складової професійної підготовки керівників закладами освіти. Для зміни ситуації необхідне створення практико орієнтованого освітнього середовища, в якому акумулюються завдання навчання й ціннісного ставлення до майбутньої професійної діяльності, і також враховуються сучасні вимоги, що ставляться до різних ступенів системи освіти. Середовище будується відповідно до принципу випередження. Навчання має не йти вслід за розвитком потреб і технологій, а передувати їм, забезпечуючи підготовку сучасних менеджерів освіти, професійно компетентних, що здатні до інноваційної управлінської діяльності.